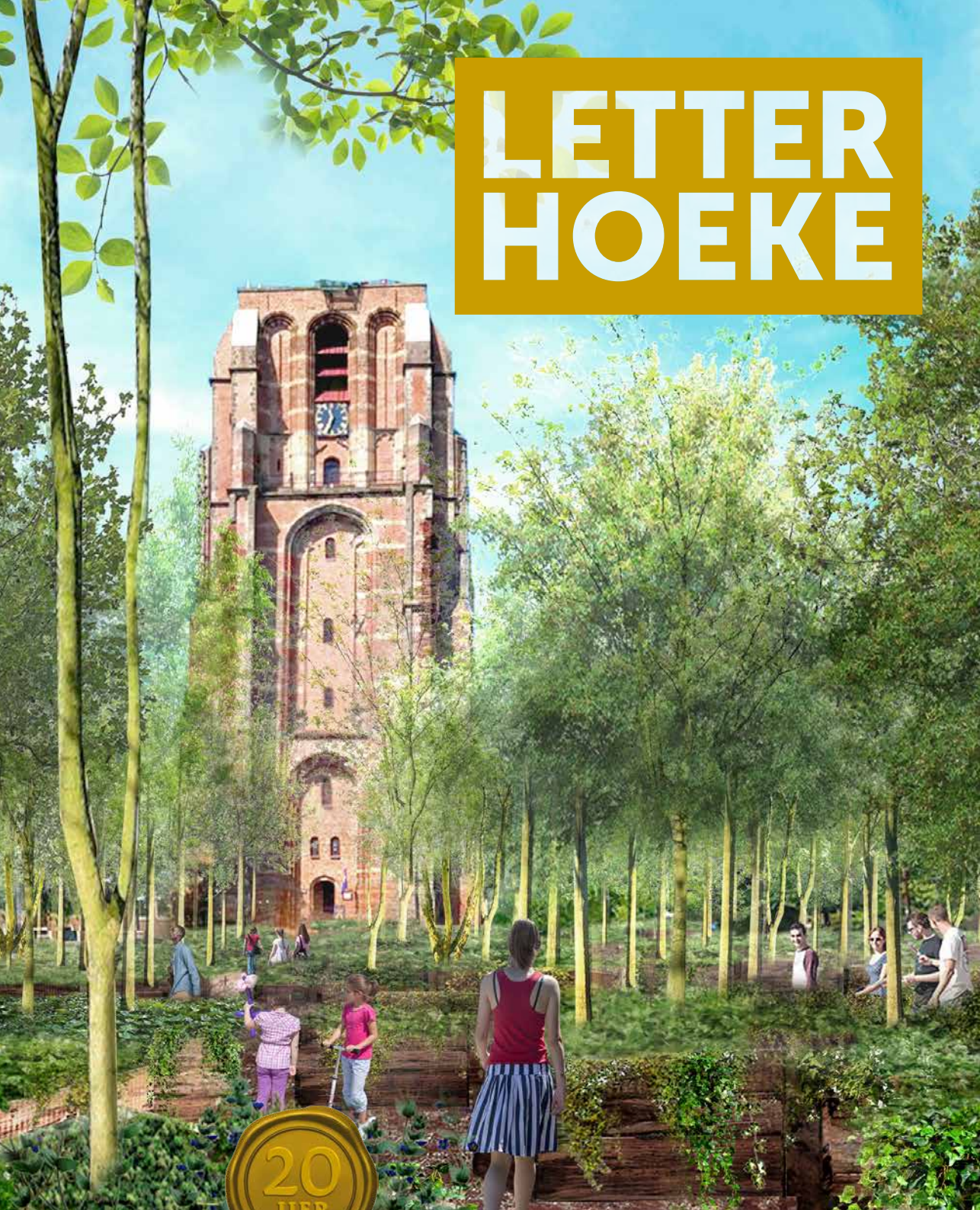

LETTER HOEKE

**DE
TRESOAR**

Jiergong 18 | 2022 | Nûmer 1

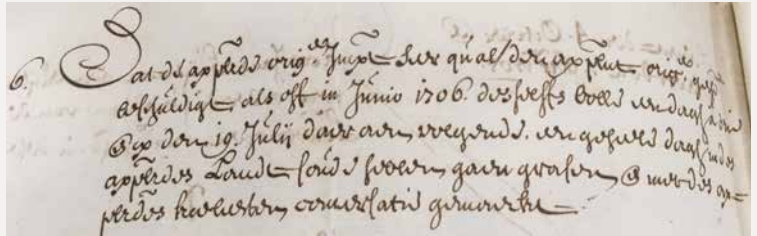
Bosk, Stroomopwaarts, Hof van Friesland,
Akke Radsma, Ype Poortinga en topstikken

Samen werken aan het

Het archief van het Hof van Friesland wordt beschouwd als één van de historische kerncollecties van Tresoar. Bij de herdenking in 1999 van de oprichting van het Hof van Friesland, toen 500 jaar geleden, sprak hoogleraar Rechts-geschiedenis (in het bijzonder Romeins recht) J.H.A. Lokin de wens uit dat de civiele dossiers uit het Hof ooit beter toegankelijk zouden worden. Aan deze wens wordt nu gehoor gegeven. Bij GMS Noord te Hurdegaryp is begonnen met het scannen van een deel van de civiele procesdossiers van het archief.

Het Hof van Friesland bestond tussen 1499 en 1811 en had na 1578 als onderdeel van het Friese Bestuur een speciale taak op het gebied van de civiele en criminele justitie. Daarvoor ondersteunde het Hof de landsheer bij bestuur en rechtspraak. Na het besluit in 1811 van Napoleon om het Koninkrijk Holland bij Frankrijk in te lijven werd het Hof opgeheven zoals alle gerechtshoven en rechtbanken in het toenmalige Koninkrijk Holland. De civiele

Dit fragment komt uit de zaak in hoger beroep van Jacob Jans tegen Pieter Pieters, beiden boer uit Willaersterterp (inv.nr. 9300 (Toegang 14)). Jacob Jans die door dr. Henricus Popta werd vertegenwoordigd, was het niet eens met het vonnis van het Nedergerecht van Leeuwarden (17 september 1707). Hij was onder andere veroordeeld tot het vergoeden van de schade die Pieter Pieters had geleden door het uitbreken van Jans' stier. Deze stier had schade veroorzaakt door op het aangrenzende stuk land te grazen en Pieters' koeien te bespringen.

procesdossiers van het archief van het Hof beslaan bijna 200 meter plankruimte. Ongeveer 50 meter hiervan wordt nu gescand.

Het project dient als pilot voor het grotere onderzoeksproject *Looking for identity in the historical flow of law. From sovereignty to unification*, geïnitieerd door prof. dr. mr. Hylkje de Jong van de Vrije Universiteit Amsterdam. Het is in eerste instantie een wetenschappelijk onderzoek, maar zal door slim gebruik van digitale technieken een veel groter publiek bereiken dan enkel wetenschappers. Het

project beslaat naast de dossiers van het Hof van Friesland ook uit de gerechtshoven van Holland en Utrecht. Door bij die drie archieven een gestandaardiseerd begrippenkader te maken, zijn er relaties te leggen tussen de gerechtshoven.

Onderzoek

Het doel van het wetenschappelijke onderzoek is onder andere meer kennis te verkrijgen van het gebruik van (rechts)bronnen in de rechtspraktijk van de vroegmoderne tijd. Om de dossiers hierop te kunnen bevragen worden de

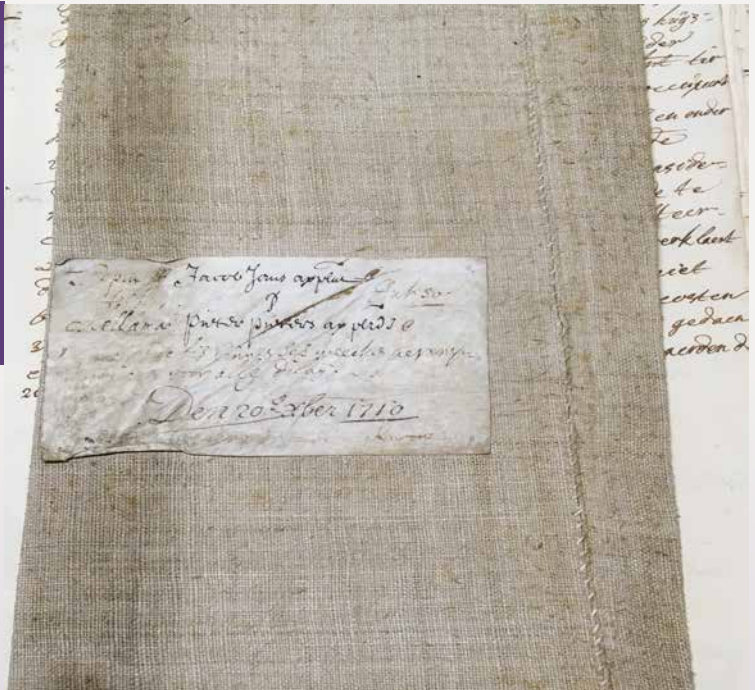
In dit project werkt Tresoar samen met prof. dr. mr. Hylkje de Jong van de Vrije Universiteit Amsterdam, die het wetenschappelijke onderzoek leidt. Ze werkt daarbij samen met collega's van de VU en (inter)nationale experts van andere universiteiten en wetenschappelijke instituten. Programmatisch sluit het aan bij de lopende rechtshistorische onderzoeken naar de receptie van het Romeinse recht en het canonieke recht in het middeleeuwse Friesland zoals het *Freeska Landriucht* en de *Codex Roorda* bij de Fryske Akademy. De

Hof van Friesland

Op een congres (25 maart bij Tresoar) over het project namen zo'n 40 mensen uit binnen- en buitenland deel. Er waren vier sprekers die soortgelijke historische projecten al uitvoeren. Op grond van hun ervaring is gediscussieerd over de onderzoeksopzet van de pilot en het vervolgonderzoek.

handgeschreven dossiers via nieuwe technieken leesbaar gemaakt voor 'mens en machine' via Transkribus, een platform voor de automatische herkenning, transcriptie en doorzoeken van historische documenten. Na het leesbaar maken van de pagina's - het omzetten van handschrift in 'gedrukte' letters - wordt via een aantal stappen een bruikbare dataset gevormd. Eén stap is het metadateren van persoonsnamen, juridische begrippen, tijdsaanduidingen en gebeurtenissen, zodat er een eenduidig begrippenkader ontstaat. Dit is van belang voor de doorzoekbaarheid van deze gegevens. Deze data kunnen dan

gescande en gedigitaliseerde archieven worden beheerd door het Nationaal Archief, Het Utrechts Archief en Tresoar. De metadatering zal plaatsvinden met behulp van een glossarium. Vrijwilligers en professionals voeren die metadatering uit in samenwerking met het Vele Handen-platform, ondersteund door het inzetten van kunstmatige intelligentie (Transkribus). Zo raakt de Friese burger niet alleen direct inhoudelijk betrokken, hij/zij maakt ook op een nieuwe manier kennis met innovatieve digitale technieken en onderzoek.

ook worden gebruikt in andere bestanden, zoals bijvoorbeeld bij de digitale *Nieuwe Encyclopedie van Fryslân*.

Sprong voorwaarts

De betekenis van het onderzoek is van groot belang. Voor rechtshistorisch onderzoek is dit een grote sprong voorwaarts. Wat tot

Linnen proceszak, waarin de stukken met betrekking tot het proces tussen Jacob Jans en Pieter Pieters bewaard zijn geweest. (Foto Ubo Kooijinga)

voor kort niet mogelijk was - het integraal lezen en onderzoeken van grote en complexe bronnen - kan nu in samenhang met andere bronnen (nationaal en internationaal) worden uitgevoerd. Tot op heden moest de burger wachten tot onderzoek werd gepubliceerd. Nu kan hij/zij actief in het onderzoek met behulp van digitale technieken participeren. De resultaten van deze gezamenlijke arbeid opent de weg voor het gebruik, bijvoorbeeld in Open Access of Open Science. ■